

A Psalmus Hungaricus

Holnap mutatják be Szegeden Kodály Zoltán világhírű művét

KODÁLY ZENESZERZŐI működését az énekeszség, a népdal szelleme jellemzi, még ha zongora vagy zenekari kompozícióról van szó. Gyönyörű példája az ő művészetének annak, mivé teljesebbé ki egy nép szellemi kincse, ha igaz nagy mester kezebe kerül, aki megérti és megérzi a nép lelkét. Nagy nevelő hatása is van a kodályi-művészetnek. Megmutatja a népnek saját legszebb értékeit s megerősíti önmagába vetett hitét. Kodály valamennyi művéből kicsendül a nemesen érző és gondolkodó igaz hazafi hangja. Ez a megragadó hang szólal meg már első nagy alkotásaiban, így a mult nemzeti balsorsáról éneklő, de égetően a korról szóló — talán a legnagyobb alkotásában — a magyar zsolnában, a Psalmus Hungaricusban is.

A Psalmus Hungaricus 1923 nyarán komponálta Kodály arra az ünnepi díszhangversenyre, melyet Budapest „székesfőváros” 50 éves fennállásának alkalmából tartottak 1923 novemberében. A mű első előadása a modern zene legnagyobb győzelme volt Magyarországon, főképpen azért, mert az előadás nemcsak eseményszámba ment, hanem mélyreható lelki élmény is volt: a közönség széles rétegét magával ragadta.

Kodály a Psalmus Hungaricusban régi témát keltett új életre. A szöveg a XVI. századból, Kecskeméti Vég Mihálytól való. A magyar történelemnek olyan szakaszában íródott, amikor a magyar nép az országban mind a saját uraitól, mind a külső ellenségtől és belső árulóktól szenvedett. Vég Mihály is távoli multban keresett témát, Dávid-király álarcában mondja el panaszt-át, hitet, bizalmát, saját reménytelen helyzetét.

Kodály zenéjével ezt a szöveget úgy kelti életre, hogy saját népe sorsán érzett fájdalommal tölti meg, s ezzel egyéni sorsában elválaszthatatlanul eggyé forr népének életével. Hatalmas ívű rondó formában ötvöződik eggyé a szöveg és a zene minden rezdülése. A kórusban és a zenekarban egy egész nép keserve zokog. A kórus síró panasztát a zenekar veszi át. Torlódó imitációban már ott nyüzsgnek az igazság ellenségei. „Fő ellenségem, most látom, hogy az volt” — halljuk a keserűség áradását a barátkok hitke felé. Emlékeztünkbe hozza az azokat a támadásokat, melyeket abban az időben és ettől kezdve felszabadulásunkig éppen a „szakmabeliek” árasztot-

tak Kodály felé. „Keserű halál szálljon fejére” — zúg az átok a nép minden elnyomója ellen. Itt van a mű egyik csúcspontja. A másikban a felmagasztalt szegények csodálatos fényben, harsona szóval, ragyogással szállnak a magasba. A szabad, jogához jutott népet halljuk életének örülni. De az örvendezés tetőfoka elcsúszott s azonos mostmár a bevezető zene érzelmi tetőfokának kétségbeesésével. A krónikás versének utolsó soraihoz megegyező drámaian feltör a keserűség szava, majd a zene basszus-pizzikátoiban enyészik el az egész hatalmas vádirat. Petőfit idézve: „Közel s távolban semmi fény nincs, csak mécsvilágom s honszerelmem ég”.

MŰVÉSZNEK ÉLETEBEN az elképzelt társadalmi igazságot és a reménytelennek látszó valóságot még aligha sikerült szembeállítania úgy, mint Kodálynak a Psalmus Hungaricusban.

Kodály forradalmi romantikus művész, aki a nép igazságának győzelmébe vetett szilárd hitét, bizonyosságát később írta meg, amikor saját szemével látta népdalkórus vetésének kezdődő beérését. Műveivel megmutatta valamenynyünknek, hogy legyőzhetetlen a nép igazságának ereje és az, aki ezért az igazsággal küzd.

A VILÁGSIKERT elért Psalmus Hungaricus eddig még szegediek előadásában nem szólt meg. A nagygényű mű a multban nem tudta a Szeged fölé erőszakolt ködösítés fátyolát — a bátran harcos kezdeményezők ellenére sem — áttörni, de a felszabadulás utáni többszöri sugalmazás is csak most válhatott valósággá, a Kodály muzsikáján felnőtt új énekes-gárda „beérésével”. A Pedagógiai Főiskola Énekkara, Gyermekkara, a Szegedi Kodály-kórusral körítve s a Nemzeti Színház Filharmonikus Zenekarával összefogva harminc évi kényszerű várakozás és vágyakozás után június 6-án; vasárnap a „Főiskolai Napon” mutatja be a magyar génusz é a hatalmas alkotását. Ezt a győzelmi ünnepet erősíti és jutalmazza az a ritka kiállítás, hogy a Psalmus Hungaricus szegedi bemutatóján a világhíres szerző is jelen lesz; s a nagy mű Kodály kívánságára — Ferencsik János Kossuth-díjas, kiváló művészünk, a leghitelesebb magyar Psalmus-interpretátor tolmácsolásában csendül fel városunkban, Szeged fejlett ének-zene kultúrájának igazolására, megbecsülésére és dicsőségére!

Szeghy Endre

A Pedagógus Nap előtt

Egy óra a Mátyás-téri általánosiskolában

A Mátyás-téri általános iskola ötödik osztályos növendékei szerdán a 11 órai csengetés után magyar-irodalom órára készülődtek. A min-dig tiszta, virágos tanteremben 42 csillogó szempár üdvözölte a belépő osztályfőnököt, Lehoczki Károlyné-t. A köszöntés utáni csendet, amíg a tanár beírja az óra anyagát az osztálykönyvbe, nem zavarták diákos csintalanágok.

A száztizenegyedik magyar óra anyaga: ismétlés. A fűzet fellet becsukva heverték a könyvek és a fel-fel csillanó tekintetek arról beszéltek: tudjuk, hiszen a magyar történelem legdicsőbb eseményeiről, a szabadságharcról szóló részt ismételtük. Lehoczki Károlyné kivétel nélkül minden hangját kérdéseire kezek emeltek. Papp Olga Petőfi Sándorról beszélt. Szép tiszta magyarsággal. Rövid, értelmes mondatok hangzanak el, az alapos felkészültségre, a tárgy szeretetétől átfűtött kérdésekre, s nem véletlen szerencse folytán megérdemelten növekszik az osztálykönyvben az ötösök száma. Lehoczki Ká-

rolyné kiváló képességeit dicséri az a tény, hogy az általa tanított osztályokban szeretik és tudják anyanyelvünk törvényeit, a nyelvtant a diákok. Munkájának legszebb dicséretét tanítványai mondják el, amikor egymás után felelnek. Budai Agnes barna szemében lelkesedés lángol, a Nemzeti dal szavai-ja. A többiek feszülten figyelnek, készen a segítségre, de Agnes tudja a verset, amely akkor, 48-ban szászereket lelkesített a magyar név dicsőségének megvédésére, a nemzet szabadságának kivívására. A bírálók elmondják, hol hangszülözött Agnes rozszul. Már nemcsak a tanár ügyel a hibálatlan magyar beszédre, hanem a tanítványok is. Nem lehet ez másként. Ott, ahol olyan nagy szeretettel emlegetik Petőfi, Arany nevét, akik a magyar nyelv örök „tanárai” maradtak, ott nem is lehet másként.

Kilágulnak az osztályfalai, a széles júnusi égből sűrű cseppekben zuhog az eső. Gregus Erzsébet boldogan sorozta magához az ellenőrző könyvecskét, — újabb ötössel

gazdagodott. Lehoczki tanárnő közben mást is kérdez: mi a ref-rén, a népdal és a próza.

Jól tanultak az ötödikesek ebben az évben és látszik rajtuk, hogy szeretnek örömet szerezni osztályfőnöküknek. Mert mi csatlakoz a legközelebb derül a tanító arcára, ha nem az: egy év munkájának látja a gyümölcsét, a biztos tudást.

Jól érzik magukat a gyerekek az órán. Amikor Gábor Áronról esik szó, akinek nevét dalba foglalta a nép, jókedvűen csatlakoz fel az ének. Nem szokotlan náluk, el-fogulatlanul röptetik a szász és mégis fiatal, friss induló-szerű melódiát. Gyakran énekelnek a magyar órákon. Így már az általános iskolából magukkal viszik a népdalok, a népművészet szeretetét.

A pezsgő hangulatról magyar órák a tíz perces szünetet jelző csengő hangja vet véget. Az ötödi-

Még az elmúlt év őszén történt, hogy a zombói tanács elnöke: Mihályi János elvtárs a tanácsülésen a falu kulákjainak mesterkedéséről is szólt. Megállapította, hogy Zádori Iván kulák fondorlatos módon igzat a begyűjtés, az őszi munkák sikere ellen.

Zádori Iván kulák a kormányprogram után különösen felbátorodva, gondolt egyet és feljelentette a tanácselnököt rágalmozásért. A szegedi járásbírósa a törvényesség leple alatt —

törvénytelen ítéletet

hozott. Rágalmozás büntetésében mondták ki bűnösnek Mihályi János elvtársat — 500 forint pénzbüntetésre ítélték.

Az ügy túlnőtt a bírósági tárgyalás keretein. A járásbírósa ítéletét — mely ismételt hangoztatjuk, törvénytelen volt — Zádori Iván kulák teleszájjal kürtölte a faluban. Úton-útfélen hangoskodott: nincs már kulák és nem kulák, megkapta a magáét a tanácselnök. Mértetlen politikai és gazdasági károk származtak Zsombón a mélységesen hibás bírósági ítéletből, megtoldva Zádori kulák további mesterkedéseivel. Nőtt és erősödött Zsombón a kulákbecsület. Jópáran az egyszerű dolgozó parasztok közül tartani kezdték a kulákoktól. Vadabb és erőteljesebb lett a zombói kulákság hangja, élén a kulákvezérrel: Zádori Ivánnal.

Pénteken — tegnap — a megyei bíróság tárgyalta a zombói ügyet. A tárgyalás megkezdése előtt a folyosón ott sétált Zádori Iván is. Sötétkék ruhában, fehérén vakító ingben volt. Ott volt felesége és rajta kívül még hárman — a «kisérete». Déli tizenkettő már elmúlt, amikor

megkezdődött a tárgyalás.

A kulák és «kisérete» bevonult, a terembe. Zádori keresztberakta a lábát, s cseppet sem hiányzott magatartásából a pókhendiség. Maga a tárgyalás is tükrözte, hogy osztályharc folyik, ott Zsombón is.

Hadd mondjuk itt el, hogy az elszemtelenedett kulák nem is olyan

A zombói ügy

A megyei bíróság felmentette a hazug kulákfeljelentésre elítélt zombói tanácselnököt

régen a belügyminisztériumban, a földművelésügyi minisztériumban és még számos más helyre rágalmozat küldött, fogalmazott a tanácselnök és a helyi pártszervezet vezetője ellen. A rágalmozat jól megnezték, megállapították, hogy hazugok. 1948-ban demokráciaellenes izgatásért Zádori Iván másfél évi börtönt kapott és töltött le. De nem fért, mint ahogy most sem fér a börténbe. 1953-ban újból izgatottsá lázított. Lecsukták. Az amnesztia mentette meg az újbóli büntetésétől.

Az elmúlt év júniusa, a kormányprogram megjelenése után hasonszórú társaival úgy vélte Zádori, eljött a kedvező idő újabb mesterkedésekre. «Nem vagyok kulák, egyforma földművelő vagyokunk, egyformán sáros nekünk a csizmánk» — így mondta. Pedig

kulák, mégpedig a javából.

1947-ben 52 hold földet műveltek, majd ezt elosztották a testvérek Zádori Iván.

A felsőbb párt- és állami szervek nem törődtek eleget Zsombóval. Pedig kellett volna — most is kell — a zombóinaknak a segítség, hogy sikeresen tudjanak harcolni a kulákok ellenséges mesterkedései ellen. Ha a tanács megidézte a kulákokat, azok akkor visszaküldték a cédulát és ráírták: «ha valamit akarnak, akkor jöjjenek ki». Ocsmányságot írt a kiküldött idézésre Zádori Iván is.

...Tart a tárgyalás. Sorra derül ki az igazság.

Fény derül arra, hogy Zádori Iván kulákban micsoda feneketlen indulatok kavarnak. Bosszú! Elvezett hatalmának visszanyerése, az egyszerű emberek behálózása, — ez a célja. S beszél Szerdahelyi Kálmán, a megyei ügyész. Megállapítja ő is, hogy a járásbírósa ítélete törvénytelen. Törvénytelen azért, mert a járásbírósa által elítélt Mihályi János nem bűnös. Hangoztatja, hogy a törvényesség mindenkinél és mindenkivel szemben meg kell tartani. Ez így igaz, s a járásbírósa ítélete a zombói ügyben helytelen és hibás volt.

Következik a szünet. Zádori Iván és «kisérete» összeség, bűg. Ki tudja, hogy mit beszélnek? Ki tudja, hogy mit fognak magukban? De, hogy nem nyugosznak — ez az arcukon látszik.

Sor kerül a szünet után a megyei bíróság ítéletének kihirdetésére — szigorúan törvényeink betartásával — a törvényességnek megfelelően. A megyei bíróság megváltoztatja a szegedi járásbírósa elhibázott ítéletét — Mihályi János elvtársat felmenti. Nyilvánvaló, hogy Zádori Iván kulák izgatott az elmúlt év őszén a beadás, az őszi munkák ellen. A tanácselnök semmi mást nem csinált, mint az igazat megmondta a tanácsülésen.

Igazságot kapott a zombói tanácselnök.

A tárgyalás befejezése után Zádori Iván kulák az iránt érdeklődött, hol tehetne újabb feljelentést. Ő tehát nem változik. Új ter-veken töri a fejét.

A zombói ügyhöz tartozik, hogy Zádori Iván kulák kihasználva a kulákok bizonyos befolyását Zsombón — amely a járásbírósa elhibázott ítéletéből is következett — a szó szoros értelmében néhány egyszerű embert behálózva belépett az első típusú Szabadság tsz-be. Ahogy mondani szokták: úgy suba alatt. Volt olyan nap, hogy Zádori földjén egy nap alatt 8—10 napszámra járnak a Zádori földre. Köztük Fekete Márk és Rácz Gábor is.

Nincs helye a kuláknak a termelősövetkezetben. Sürgős feladat, hogy a járási pártbizottság, a járási tanács segítsen a zombói dolgozó parasztoknak rendet teremteni.

Ennek éppen itt lenne már az ideje!

Morvay Sándor

A Dnyeper a kommunizmusért dolgozik

Ha Zaporozsjet az ukrán kohászok Dnyeper-menti városát egy hatalmas hajóhoz hasonlítjuk, akkor a dnyeperi erőművet, amely olyan sokat és olyan nagyszerűen dolgozik a szovjet ember számára, a hajó szívének, hatalmas „gépházának” kell neveznünk.

A dnyeperi erőmű energiája új gyárakat szült, benne lüktet a kohászat minden bonyolult műveletében, sőt még az olyan megszokott szakmákat is megváltoztatta, mint amilyen a kohász-szakma. A város egyik legfiatalabb gyárában, a „Dnyeproszpecstál” gyárban az olvasztárak neve mellett új szó jelent meg a kimutatásokon: villanykohász.

A gyár villanykohászai az idén

nagyszerű eredményeket

érték el. Túlteljesítették a termelési tervet, sok áramot takarítottak meg, több mint 4 százalékkal növelték a munka termelékenységét. A május elsőjéig megelőző négy hónapban 10 százalékkal több acélt csapoltak és 17 százalékkal több hengereltárut termeltek, mint tavaly ilyenkor.

A Dnyeper partján élő nép körében nagyszerűen hasonlat született: „A mi Dnyeperünk — élmunkás. Összegyűjti az erejét, s rövidesen kétszeres normát teljesít majd”. Mély gondolat rejlik e hasonlatban. A folyót évszázadok során szeszélyesnek, hatalmasnak, rettetőnek, szelédnek nevezte a nép. Mégis, a folyót az „élmunkás” szó jellemzi a legjobban. Hiszen a körülötte élő szovjet emberekhez méltóan dolgozik a kommunizmusért.

A kahovkai vízierőmű építkezéséhez a régi Kahovkán keresztül jutottunk el. A két Kahovka között vezető út olyan széles, hogy

több gépkocsi elfér rajta egymás mellett.

Utközben az építkezés felé siető, betonnal, faanyaggal megrakott gépkocsikkal találkozunk.

Uj-Kahovka közvetlenül a fo-

lyó partján épült. Keletkezésének megvan a pontos dátuma, 1952 október 10-én 153 előregyártott épületelemből összeszerelt házba egyszerre érkeztek meg a lakók — a vízierőmű építői. Azóta még nem telt el két esztendő, de a városban már körülbelül 400 nagy, gázal, fűrdőszobákkal, telefonokkal ellátott házat találunk. A víz partján gyönyörű kultúrpalota emelkedik, amelyben már megnyílt a szabadidejükben festéssel foglalkozó építők első kiállítása.

A városban sok a fa, virág. A nagy építkezést a közelmultban még ideiglenes; úgynevezett baraképítmények jellemezték. Ezek az építmények ma már eltűntek. A kultúrpalota erkélyéről eléntáru- lunk a város egyenes utcái, a szökőkutak, a stadion, a vízitelep. A kahovkai vízierőmű gátja is kirajzolódik előttünk. Az alapárak fölött magasba nyúlik a betonrakodó. A hajózási zsilip falai már megépültek. Teljes erővel folytak a vízierőmű épületének betonozási munkálatai. A szél felkapja a könnyű folyami homokot. A betonozók és armatúraszerek felteszik védőszemüvegüket, de egy pillan-

tra sem hagyják abba a munkát.

700 ezer köbméter betont

kell beépíteniök az idén a gát testébe, hogy jövőre üzembehelyezhessék a vízierőmű első gépcsoportjait.

Az egész ország segít a Dnyepernek, hogy energiájával minél hamarabb teljesítse kettős normáját. A faanyag a Kárpátokból, a Kárel-Finn Köztársaságból és a kirosi területről érkezik ide. A cementszákokon belgorodi és novorosszjszki bélyegzőket látunk. A fémek Sztálingrádból és az Uralból szállítják. Gépek úgyszólván minden városból érkeznek: Minszkből, Voronyezsből, Moszkvából...

Minden látogató a csodálat érzésével hagyja el ezt a Dnyeper partján kibontakozó nagy építkezést. A Dnyeper pedig, ez a nagy ukrán folyó, amelynek partján új városok és új emberek fejlődnek, csendesen hőmpolygati vizet, segít a szovjet embereknek, velük együtt a kommunizmusért dolgozik.

Ilja Potyemko és Alexej Adszubej úti jegyzetei nyomán.

Jó hasznot jelent a szőlőtermelőknek a szállítási szerződés

A dolgozó parasztok soha nem tapasztalt kedvvel végzik munkájukat. A szőlőtermelő is, kiknek — mint a többi dolgozó parasztoknak — számos intézkedés könnyíti, segíti munkájukat, a dúsabb hozam elérését. Az új beadási törvény szerint a szőlősteket nem szorozzák fel, egyszereznek számít a beadásnál. Az állam a szőlőtermelőknek most ismét újabb segítséget ad: kamatmentes művelési előleget, magas szerződési árat, jelentős összegű prémiumot a leszerződött szőlőre, mustira vagy borra.

A községekben a szerződötési megbízottak kötik meg a szőlőtermelőkkel a szállítási szerződést. A Borforgalmi Vállalat pincészei is szerződletnek.

A szállítási szerződést kötik je-

töltter borra kötött szállítási szerződést. Kamatmentes előlegül 80 ezer forintot kapnak, összel, az átadaskor pedig 32 ezer forint mennyiségi prémiumot. Mivel héjon erjesztett vörösbort állítanak elő és szállítanak, ezért további 10 százalékos minőségi jutalomban is részesülnek. A pusztamérségi Rákóczi termelőszövetkezet 200 hektóliter mustra szerződött, s ezért 40 ezer forint előleget kapott. Átadaskor pedig külön 16 ezer forint mennyiségi prémiumban is részesülnek. A zakányszéki Vass Imre és Ördög Gellért, a pusztamérségi Kovács Péter szőlőtermelők 600 liter borra (mustira), vagy 780 kilogramm szőlőre szerződtek. A szerződés megkötésekor egyenként 1200 forint kamatmentes előleget, átadaskor külön 480 forint mennyiségi prémiumot, (jutalmat) kapnak, a megemelt vételáron túl.